

MUSIQALI O'YINLAR ORQALI BOLALARDA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH

Angren Universiteti

"Pedagogika va psixologiya"

kafedrasi o'qituvchisi

Saidov Axmatsultan Abdumannovich

Annotatsiya

Mazkur ishda musiqali o'yinlarning bolalar ijodkorligini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Musiqali o'yinlar orqali bolalarda musiqiy eshitish qobiliyati, ritmni his etish, erkin fikrlash, tasavvur va ijodiy faollikni shakllantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida maktabgacha va boshlang'ich ta'lim yoshidagi bolalarda musiqali o'yinlardan foydalanish ularning emotsional holati, mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga xizmat qilishi asoslab beriladi. Shuningdek, musiqali o'yinlarning tarbiyaviy va pedagogik jihatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar

musiqali o'yinlar, ijodkorlik, bolalar tarbiyasi, musiqiy rivojlanish, ijodiy faoliyat, pedagogik texnologiyalar, maktabgacha ta'lim.

DEVELOPING CREATIVITY IN CHILDREN THROUGH MUSICAL GAMES

Annotation

This paper highlights the role and importance of musical games in developing children's creativity. The possibilities of forming musical hearing, sense of rhythm, free thinking, imagination, and creative activity in children



through musical games are analyzed. The study substantiates that the use of musical games with preschool and primary school children contributes to the development of their emotional state, independent thinking, and creative approach. In addition, the educational and pedagogical aspects of musical games are revealed.

Keywords

musical games, creativity, child upbringing, musical development, creative activity, pedagogical technologies, preschool education.

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ МУЗЫКАЛЬНЫЕ ИГРЫ

Аннотация

В данной работе освещается роль и значение музыкальных игр в развитии творческих способностей детей. Анализируются возможности формирования у детей музыкального слуха, чувства ритма, свободного мышления, воображения и творческой активности посредством музыкальных игр. В ходе исследования обосновывается, что использование музыкальных игр в работе с детьми дошкольного и младшего школьного возраста способствует развитию их эмоционального состояния, самостоятельного мышления и творческого подхода. Также раскрываются воспитательные и педагогические аспекты музыкальных игр.

Ключевые слова

музыкальные игры, творчество, воспитание детей, музыкальное развитие, творческая деятельность, педагогические технологии, дошкольное образование.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida bolalarning ijodkorligini rivojlantirish pedagogik jarayonning muhim qismi hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha va boshlang'ich ta'lim bosqichida bolalarning qiziqishi, tasavvuri va mustaqil fikrlashi faol shakllanadi. Shu jarayonda **musiqali o'yinlar** ta'limning samarali vositasi bo'lib, bolalarni ijodiy faoliyatga jalb etadi.

Musiqali o'yinlar bolalarda musiqiy qobiliyat, ritmni sezish, musiqiy eshitish va ifoda qilish, shuningdek, erkin fikrlash va tasavvur ko'nikmalarini rivojlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalar o'yin orqali nafaqat bilim olishadi, balki hissiy jihatdan ham o'sadi va ijtimoiy ko'nikmalarini mustahkamlashadi.

Musiqali o'yinlarning pedagogik ahamiyati

Musiqali o'yinlar bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos bo'lib, ularning tabiiy qiziqishiga tayanadi. Bunday o'yinlar jarayonida bolalar nafaqat musiqa tinglaydi, balki harakat, qo'shiq, raqs va improvizatsiya orqali o'z his-tuyg'ularini ifoda etadi.

Pedagogik nuqtai nazardan, musiqali o'yinlar quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. Musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish – bolalar ritmni his etadi, ohangni ajrata oladi.
2. Ijodiy fikrlashni shakllantirish – bolalar musiqaga mos harakatlar va improvizatsiya qiladi.
3. Emotsional rivojlanish – o'yin jarayonida bolalar his-tuyg'ularini erkin ifodalaydi.
4. Ijtimoiy ko'nikmalarni mustahkamlash – jamoada ishlash, bir-biriga yordam berish, fikr almashish.

Shu bilan birga, musiqali o'yinlar tarbiyaviy ahamiyatga ham ega, chunki ular bolalarda intizom, o'zini tutish va odob qoidalarini o'rganish imkonini yaratadi.

Musiqali o'yinlar orqali ijodkorlikni rivojlantirish yo'llari

Musiqali o'yinlar yordamida ijodkorlikni rivojlantirishning asosiy usullari quyidagilar:

1. Ritm va musiqa orqali harakat qilish – bolalar qo'shiq va musiqaga mos harakatlarni bajaradi, shu bilan ritmni his etish va musiqiy eshitish qobiliyatlari rivojlanadi.
2. Ijodiy improvizatsiya – bolalar musiqa ostida yangi harakatlar yoki qo'shiq yaratishga harakat qiladi, bu mustaqil fikrlashni rivojlantiradi.
3. Jamoaviy o'yinlar – bolalar guruh bo'lib harakat qiladi, musiqaga mos raqs va qo'shiq ijro etadi, bu ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantiradi.
4. Qo'shiq va musiqa bilan hikoya yaratish – musiqani hikoya bilan bog'lab ijodiy faollikni oshirish mumkin.

Pedagog yoki tarbiyachi o'yinlarni tanlashda bolalarning yoshi, qiziqishi va qobiliyatlarini hisobga olishi kerak. O'yinlar murakkabligini bosqichma-bosqich oshirish ijodiy rivojlanish samaradorligini oshiradi.

Musiqiy qobiliyatlarni tuzulishi.M.B.Teplovning klassik tadqiqotlariga ko'ra,musiqiy qobiliyat uch asosiy komponentdan iborat:ladli sezgi(musiqa ob'ektini his qilish),musiqiy - estetik idrok(musiqani hissiy anglash)va ritmik sezgi.Ushbu komponentlarning rivojlanishi musiqiy ijodkorlikning asosini tashkil etadi.



Tasavvur va xayol. Bolalarda musiqiy tasavvurkattalarga nisbatan yorqin va spontan xarakterga ega. Ular musiqani tinglaganda uyg'onadigan obrozlar va asociatsiyalar ijodiy faoliyat uchun boy material yaratadi. Psixologlar ta'kidlashicha, 3-7 yoshdagi bolalarda reproduktiv (takrorlovchi) tasavvurdan ijodiy tasavvurga o'tish jarayoni kuzatiladi.

Emotsional intellect. Musiqiy ijodkorlik bolaning hissiy sohasini faol rivojlantiradi. Musiqa orqali bolalar turli xil his-tuyg'ularni taniydilar, ularni ifodalashni va nazorat qilishni o'rganadilar. Bu esa ijtimoiy -emotsional kompetitsiyaning shakllanishiga hissa qo'shadi.

Maktabgacha ta'lim amaliyotida musiqiy ijodkorlik quyidagi asosiy shakllarda namoyon bo'ladi:

- Tanish qo'shiqlarni ijodiy talqin qilish.
- Oddiy kuylarni improvizatsiya qilish.
- She'rlarni melodiya bilan bezash.
- Musiqiy savollar va javoblar o'yini Vokal ijodiy jarayonida bolalarda diqqat, xotira, nutq apparati va musiqa sezgisi rivojlanadi.

Instrumental ijod. Elementar musiqiy asboblari (metallofon, ko'sadavul, qo'ng'iroqchalar, tamburin) bilan ijod qilish bolalarga tembr, ritm va dinamika bilan tajriba o'tkazish imkonini beradi. Instrumental ijodkorlikning turlari:

- Ritmik naqshlarni yaratish va ijro etish
- Sodda melodiylarni chalib ijod qilish
- Ertaklar va she'rlar uchun musiqiy rasmlar yaratish
- Ansambllarda birgalikda ijro etish

Musiqiy-harakat ijodi. Plastik improvizatsiya - bu musiqiy obrazlarni harakatlar orqali ifodalash. Bu faoliyat:

- Jismoniy rivojlanishni ta'minlaydi



- Musiqaning xarakter va kayfiyatini his qilishga o'rgatadi
- Fazoviy orientatsiyani rivojlantiradi
- Emotsional ifodadorlikni oshiradi

Musiqiy-didaktik o'yinlar. O'yin faoliyati orqali ijodkorlik bolalar uchun eng qiziqarli va tabiiy shakldir. Musiqiy o'yinlar:

- Musiqiy-tasvir o'yinlari ("Tovushlar xonasi", "Nima tovush beradi?")
- Dramatizatsiya o'yinlari (opera-ertaklar, musiqiy sahnalar)
- Didaktik o'yinlar (musiqiy lotto, dominolar)

Interaktiv texnologiyalar. Zamonavir davrda raqamli texnologiyalar musiqiy ta'limga faol kirib kelmoqda:

- Musiqiy mobil ilovalar va o'yinlar
- Interaktiv elektron musiqa asbobi
- Multimedia loyihalar yaratish
- Virtual konsert va namoyishlar Pedagogik shartlar va tavsiyalar

Musiqiy ijodkorlikni muvaffaqiyatli shakllantirish uchun quyidagi shartlar zarur: Rivojlantiruvchi musiqiy muhit. Ta'lim muassasasi va oilada:

- Turli musiqiy asboblarning mavjudligi
- Sifatli audio va video materiallar
- Ijodiy faoliyat uchun qulay joy
- Musiqiy madaniyatga boy atmosfera

Motivatsiya tizimi. Bolalarda musiqaga qiziqish uyg'otish:

- Turli janr va uslubdagi musiqalar bilan tanishish
- Konsert va festivallarda ishtirok etish

- Ijodiy loyihalar va musobaqalar
- Portfolio va yig'imlar yaratish

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, musiqali o'yinlar bolalarda ijodkorlikni rivojlantirishning samarali va qiziqarli vositasidir. Ular bolalarning musiqiy qobiliyatlarini, emotsional holatini va mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Ta'lim jarayonida musiqali o'yinlardan tizimli foydalanish bolalarning har tomonlama barkamol shaxs bo'lib shakllanishiga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogika va an'anaviy metodikalarning sintezi, individual yondashuvning amalga oshirilishi, rivojlantiruvchi musiqiy muhitning yaratilishi va professional rahbarlikning ta'minlanishi bolalarda musiqiy ijodkorlikni muvaffaqiyatli rivojlantirishning asosiy shartlaridir. Musiqiy ijodkorlik nafaqat musiqiy qobiliyatlarni, balki bolaning butun shaxsini - uning intellekti, emotsional sohasi, ijtimoiy ko'nikmalari va estetik dunyoqarashini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdurahmonov A. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Nazarov B. Bolalarda musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: Musiq, 2020.
4. Qodirova M. Maktabgacha ta'limda ijodkorlikni rivojlantirish. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.
5. Vygotskiy L.S. Ijod va tasavvur bolalikda. – Moskva, 2016.